

ČUJTE SESTRE

Písmo generalníh
mínístara
Prvoga reda

prilikom
svetkovine svete Klare te VII
stoljeća pjesme *Audite, Poverelle*

Na naslovnici: Il Crocifisso e santi (Tiberio d'Assisi)

© Archivio fotografico del Sacro Convento di S. Francesco in Assisi, Italia

Prijelom i grafički dizajn: Ured za komunikacije Generalne kurije OFM

Svim sestrama
Reda svete Klare
Reda svete Klare urbaniste
Kapucinskim klarisama

Predrage siromašne sestre svete Klare
Ke de multe parte et provincie sete adunate

*Mi, franjevački generalni ministri, želimo da
Gospodin vam da Svoj mir!*

U ovoj Svetoj godini 2025., slavimo ne samo 800. obljetnicu nastanka Pjesme brata Sunca, nego također i onih „riječi s melodijom za Siromašne gospođe svetog Damjana”, poznatih kao Audite, Poverelle, koje je sveti Franjo Asiški sastavio „za njihovu veću utjehu”¹, u zimu 1225. Ova dva teksta pojedinačno, bliski su vremenu i iskustvu života sv. Franje. Možemo reći da gotovo prate jedan drugoga i međusobno se rasvjetljuju.

S obzirom na važnost ove obljetnice za cijelu franjevačku obitelj, a posebno za vas, mi, franjevački generalni ministri, obraćamo vam se zajedno, „s velikom ljubavlju”, nudeći neke poticaje za promišljanje nadahnute riječima samoga Franje, uvjereni da, i nakon 800 godina, čuvaju svu svoju snagu i od velike su važnosti danas za vaš franjevačkoklarijanski kontemplativni život.

¹ AsZb 85,2.

„Audite, Poverelle, dal Signore vocate”: **vaš identitet**

Prvim dvjema riječima, koje daju ime cijeloj pjesmi, Franjo, kao otac pun ljubavi i mudri učitelj, poziva Sestre iz Svetog Damjana na slušanje, to jest na prihvaćanje u dubini vlastitoga srca riječi kojima „je tada i uvijek htio očitovati svoju volju”². A prva Franjina volja bijaše potvrditi identitet Klare i njezinih sestara upravo kao „siromašica”, pozvanih i rođenih od Oca u Crkvi da nasljeđuju „siromaštvo i poniznost njegova ljubljenoga Sina i slavne Djevice njegove Majke”³. „Siromašice”, dakle, izraz je koji može dobro izreći vaš najdublji identitet, „čudesno sažeti jedan stil života, način stajanja pred Bogom i u Crkvi”⁴, ukratko, „bit vašeg načina života kojega je Klara strastveno živjela i branila tijekom cijelog svoga života.

I to je vaš identitet, to jest Siromašnih sestara”, kojemu je „pravi samostan siromašne sestre čovječstvo siromašnoga i poniznoga Gospodina Isusa”⁵, žena potpuno posvećenih Bogu u kontemplaciji, koje karakterizira iznad svega život poniznosti i siromaštva življen u bratstvu, kojega danas treba sve potpunije obnovljati i promišljati u životu svake sestre, svake zajednice i vaših Redova. Na to ste od Gospodina pozvane.

² AsZb 85,3.

³ OKI, 46.

⁴ Fonti Clariane, ur. Giovanni Boccali, Ed. Porziuncola, 2013, str. 1014.

⁵ Franjevački izvori, Vijeće franjevačkih zajednica, Sarajevo – Zagreb, 2012., str. 1726, n. 91.

„Ke de multe parte et provincie sete adunate” : sveto jedinstvo

Od početaka, zajednica u Svetom Damjanu okuplja žene, bile one plemkinje ili ne, i to ne samo iz Asiza nego također i različitog podrijetla⁶, i na nju su se pozivale i sestre različitih kultura, kako svjedoči dopisivanje Klare s Janjom iz Praga i Ermentrudom iz Bruges. Svjedočimo danas mnogim pokazateljima preobrazbe naših i vaših Redova, u zajednicama koje su sve više međunarodne i multikulturalne. U jednoj zajednici ili federaciji danas zajedno žive sestre iz različitih pokrajina istog naroda, iz različitih zemalja, sa šarolikom etničkom i kulturnom podlogom te s raznim društvenim pozadinama. Ova raznolikost prije svega predstavlja jedan dragocjen dar, jer obogaćuje izričaj zajedničke karizme koja, ukorjenjena u evanđelju, toliko je bogata i duboka da se ne može potpuno očitovati kroz samo jednu kulturalnu perspektivu. Međutim, ova stvarnost predstavlja i značajan izazov koji nas poziva na obostrano i duboko prihvaćanje, integrirajući naše različitosti i nadilazeći one predrasude koje ponekad utječu na nas, a da toga nismo svjesni. To nas, također, potiče na pažljivo rasuđivanje kako bismo neprestano procjenjivali koliko su određeni kulturni elementi u skladu s evanđeoskom porukom.

Stoga, nikada ne smijemo prestati tražiti i čuvati na svim razinama „sveto jedinstvo”, koje nikada ne treba miješati s ujednačenošću koja izravna ili s raznolikošću pod svaku cijenu, nego koja podrazumijeva razmatranje svega polazeći od one najdublje veze koja vas ujedinjuje: božanskog nadahnuća koje vas je potaknulo da prigrlite ovaj život.⁷

⁶ Kao što se može vidjeti po imenima svjedoka u procesu kanonizacije sv. Klare, primjerice: Benvenuta iz Perugie, Francesca de messer Capitano iz Col de Meçço, Lucia iz Rima, itd.

⁷ PKI 2,1.

„Vivate sempre en veritate, ke en obediencia moriate”: **nasljedovanje Krista**

U kršćanstvu, istina nije samo koncept ili teorija, nego jedna osoba, Isus Krist, koji sam za sebe kaže da je „istina”⁸, s kojom smo pozvani živjeti sve dublje odnos te iskustvo susreta i spoznavanja. Živjeti „u istini” znači prije svega neprestano produbljivati onaj osobni odnos s Bogom – jedinstven i nezamjenjiv – iz kojega otkrivamo naš autentični identitet, našu najdublju bit. To također znači prilagoditi se istini utjelovljenja Sina Božjega, obilježenog siromaštvom i poniznošću, nasljedujući uvijek „život i siromaštvo svevišnjega Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete majke”⁹. Više nego teoretsko prijanjanje skupu dogmatskih istina, živjeti „u istini” vraća nas u srce duhovnosti Franje i Klare: nasljedovati siromašnog i poniznog Krista, opsluživati njegovo evanđelje u raznim zajedničkim, kulturalnim i socijalnim okruženjima u koje smo uronjeni – drugim riječima, u konkretnosti i autentičnosti naših specifičnih životnih situacija. Jasno se vidi da život „u istini”, o kojem govore Franjo i Klara, predstavlja duboko prihvaćanje i potpuno prijanjanje uz objavu Boga u Isusu Kristu, koja traži radikalnu „poslušnost” Njemu i Njegovoj poruci. Poslušnost je to koja nas treba pratiti ne samo u življenju, nego također i u umiranju, u kojoj treba ustrajati tijekom cijelog života, obdržavajući „siromaštvo i poniznost Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke, i sveto evanđelje”¹⁰ jer „blaženi su oni kojima je dano njima hoditi i ustrajati do kraja”¹¹.

Ovdje dotičemo osjetljivu stvarnost zahtjeva za izlazak iz naših Redova od strane sestara i braće, čak i nakon mnogo godina po-

⁸ Iv 14,6.

⁹ PosVo 1-3.

¹⁰ PKI 12,13.

¹¹ OKI 73.

svećenoga života, što postavlja mnoga pitanja s kojima se moramo ozbiljno suočiti, osobito s našim osjećajem pripadnosti Gospodinu i Njegovu evanđelju, s kvalitetom našega bratskog života i s temeljitošću naše formacije.

„Non guardate a la vita de fore, ka quella dello spirito è migliore”: **vjerodostojnost života**

Primijetimo, prije svega, kako Franjo ne postavlja jednostavnu suprotnost između „vanjskog života” i „unutarnjeg života” koja, površnim čitanjem, može biti protumačena kao opreka između svjetovnog života od kojega se Franjo udaljio svojim obraćanjem¹² i klauzurnog iskustva koje je Klara živjela u Svetom Damjanu. Franjo, zapravo, suprotstavlja „vanjski život” i „život u duhu”, sugerirajući da prava razlika nije u „vanjskome” i „unutarnjem”, nego u „življenju po tijelu” i „življenju po duhu”¹³, između „duha tijela” i „Duha Gospodinova”¹⁴.

Radi se o dva načina postojanja koji su fundamentalno različiti: jedan vođen prevlašću ega (tijelo), drugi prvenstvom Boga (duh). Iz ove dvije perspektive proizlaze također i različiti pristupi kršćanskom i redovničkom životu. Kao što Franjo tumači: „duh tijela želi i veoma nastoji da posjeduje riječi, a malo da djeluje, i ne traži pobožnosti i unutarnje svetosti duha, nego hoće i želi pobožnost i svetost koja se pokazuje vani pred ljudima.”¹⁵

Izbor koji smo pozvani neprestano obnavljati je, dakle, između površnog kršćanskog i redovničkog života, načinjenog od vanjštine i

¹² Opor 3.

¹³ Rim 8,5-9.

¹⁴ Usp. NPr 17,10-16.

¹⁵ NPr 17,11-12.

formalizama, te vjerodostojnog i dosljednog kršćanskog iskustva, prožetog pashalnim misterijem Krista, koje želi iznad svega imati „Duha Božjega i njegovo sveto djelovanje”¹⁶. Svi, dakle, moramo bdjeti protiv rizika „duhovne svjetovnosti”, koju papa Franjo često osuđuje, a koja „se skriva iza privida religioznosti pa čak i ljubavi za Crkvu, i traži, umjesto slave Gospodnje, slavu ljudsku i vlastitu korist.”¹⁷

„Io ve prego per grand’amore k’aiate discrezione de le lemosene ke ve dà el Signore”: **stalno razlučivanje**

Jasan pokazatelj hoda u Duhu je stav razboritosti i stalnog razlučivanja koji, u Klarinu slučaju, Franjo primjenjuje na pitanje milostinje, jer ju je njezina neumoljiva strogoća dovela čak do lišavanja dobara nužnih za preživljavanje. Iz tog razloga, „s velikom ljubavlju” i brigom za njezino zdravlje, Franjo, zajedno s asiškim biskupom, nameće joj „da ne smije proći nijedan dan, a da ne pojede barem unču i pol kruha.”¹⁸ Ta ista razboritost upozorava nas također i na suprotno pretjerivanje: popustljivost koja vodi u rasipanje prirodnih resursa, prepuštajući se hedonističkim i konzumerističkim iskušenjima. U jednoj od svojih Opomena, Franjo tvrdi da gdje je milosrđe i razbor, ondje nema ni suviška ni krutosti.¹⁹

Možemo proširiti ovu preporuku o razboritosti ne samo na naš odnos prema materijalnim dobrima, nego i na sve ostale „milostinje”, odnosno „među ostalim dobročinstvima koja smo primile i svaki dan primamo od darovatelja našega, Oca milosrda, pa stoga još

¹⁶ PPr 10,8.

¹⁷ Papa Franjo, apostolska pobudnica Evangelii Gaudium, br. 93.

¹⁸ LegKl 18,7.

¹⁹ Opom 27,6.

više moramo zahvaljivati istom slavnim Ocu, jest naše zvanje”²⁰. Budući da je zvanje dar koji nastavljamo primati od Njega, stalno razlučivanje postaje potrebno, bilo osobno, bilo zajedničko, da bismo vidjeli kako njegujemo i kako odgovaramo na jedan tako neprocjenjiv dar.

Nadalje, potrebna je također razboritost u našim međusobnim odnosima, počevši od onih sa sestrama iz zajednice, čuvajući se bilo kakvog oblika zlostavljanja. Crkva danas od nas zahtjeva posebnu osjetljivost u našim odnosima sa svima, s pažnjom također u našim kontaktima koji se događaju posredstvom novih tehnologija. Doista, danas smo uronjeni u digitalnu kulturu, koja zahtjeva prikladnu formaciju i dobro razlučivanje o njezinu utjecaju na kontemplativni život.

„Quelle ke sunt adgravate de infirmitate, et le altre ke per loro sò adfatigate, tutte quante lo sostengate en pace, Ka multo venderite cara questa fatica”: **međusobno pomaganje**

Među stvarnostima u kojima treba imati razboritosti, to jest, koje zahtijevaju od nas dobro razlučivanje jest i nemoć, koja u zajednici u Svetom Damjanu bijaše svakodnevnica, počevši od same Klare, koja je mnoge godine bila vezana uz krevet. Također, i među nama je uvijek prisutna stvarnost bolesti, ponekad uzrokujući velike patnje sestrama i braći koji se suočavaju s teškim zdravstvenim stanjima. Svjedoci smo velike jakosti duše mnogih sestara koje brinu za bolesne i koje, unatoč vlastitim patnjama, zadržavaju vedrinu, kao i radost srca. To su sestre koje žive karizmu u njenoj punini, jer dopuštaju biti potpuno preobražene u Kristu raspetom i uskrslom,

²⁰ OKI 2.

kojega u kontemplaciji gledaju. Njima se pridružuju brojne druge sestre i cijele zajednice koje, ne bez truda, izmjenjuju se u pružanju potrebne skrbi bolesnima i, iznad svega, bratske ljubavi i duhovne podrške. Čini se da upravo zato što je vidio kako se to ostvaruje u zajednici u Svetom Damjanu, Franjo, u Čujte, siromašice, proširuje ovo blaženstvo, koje je u Pjesmi brata Sunca uputio samo onima koji podnose bolest i nevolju²¹, na one koje se trude oko bolesnih sestara. Da, sestre, i vi ste uistinu sretne kada u perspektivi vjere živite s bolešću i brinete se za bolesne!

Ipak, u određenom smislu, možemo reći da smo svi bolesni, to jest, nismo čvrsti (infirmi) i stoga, u potrebi smo biti ohrabreni i podržani od drugih, jer u tolikim trenucima uviđamo svoja ograničenja, svoje krhkosti, svoj grijeh. Njih trebamo smatrati trenucima milosti, jer nas vraćaju u naše stvarno stanje: u stanje osoba koje uvijek trebaju snage i milosti Božje, kao i podrške drugih, odnosno, da nam netko pomogne nositi terete života. I tada te situacije postaju privilegirana prilika izvršavanja Kristova zakona²², i to ne samo unutar pojedinih zajednica, nego također i među zajednicama vaših federacija i vaših Redova, što toliko puta zahtjeva restrukturaciju vaših prisutnosti u različitim područjima, kako bi se svim sestrama moglo jamčiti pravo živjeti, sve do kraja, kontemplativni franjevački život u potpunosti i dostojanstveno.

²¹ Usp. PjSu 20-25.

²² Usp. Gal 6,2.

„Ka ciascuna serà regina en celo coronata cum la Vergene Maria”: **eshatološka nada**

Blaženstvo nemoći za jednu sestru i za druge, odnosno, biti radosni unatoč situacijama velike krhkosti, moguće je jedino imajući pred očima vrijednost veću od vlastitog zdravlja i osobne koristi, nešto što daje pravi smisao svemu i za što vrijedi dati sve. Za nas kršćane, ono što može dati pravi smisao svemu skrivenom blagu ili dragocjenom biseru radi kojih vrijedi prodati sve²³, ne možemo biti drugo nego ljubav Kristova koja je razlivena u srcima našim po Duhu Svetom²⁴, to jest Kraljevstvo Božje i pravednost njegova²⁵. Kraljevstvo Božje je među nama²⁶ iako ne još u punini, u svijetu je, ali nije od ovoga svijeta²⁷, nego ga nadilazi, ima eshatološku dimenziju koja, za vas, prema onome što je smatrao Franjo, ima snažan marijanski prizvuk. U biti, mnogo ranije, u svojem prvom pismu Siromašnim gospođama poznatom kao „Oblik življenja”, Franjo vidi život Klare i njenih sestara kao nastavljanje Marijina iskustva: kći i najizvrsnija službenica Očeva, zaručnica Duha Svetoga i najsavršenija učenica Kristova²⁸, na takav način da one koje nastoje ustrajati do kraja nasljeđujući život i siromaštvo Svevišnjega Gospodina Isusa Krista i njegove presvete Majke²⁹, određene su biti dionicama iste stvarnosti kao i Majka Božja: postati kraljice u nebu s „Gospođom Svetom Kraljicom”³⁰, Djevicom Marijom. Dakle, u vječnosti se odvija prijelaz u životu sestara iz siromašica u kraljice: eto veličine vašeg zvanja, eto eshatološke nade na koju ste pozvane!

²³ Usp. Mt 13, 44-46.

²⁴ Usp. Rim 5,5.

²⁵ Usp. Mt 6,33.

²⁶ Usp. Lk 17,21.

²⁷ Usp. Iv 18,36.

²⁸ Usp. OblŽiv 1.

²⁹ Usp. PosVo 1.

³⁰ PozBDM 1.

Drage sestre, o kad bi mogle u ovoj jubilarnoj godini nade obnoviti vjeru u ovu veliku nadu sudjelovanja u punini života u Bogu, u kojem vam je Marija prethodnica, hodeći u ovome svijetu njezinim vlastitim putem: putem poslušnosti, siromaštva, služenja. I dok vam zahvaljujemo na vašem svjedočanstvu kontemplativnog franjevačkog života, na vašoj blizini našim Redovima i na vašim dragocjenim molitvama, zazivamo na svaku sestru i sve vaše zajednice obilje blagoslova Onoga koji je naš Svevišnji, Svemogući i dobri Gospodin³¹ i koji želi da sve budete „kraljice”.

Bratski.

Fr. Massimo Fusarelli, OFM
Fr. Carlos Trovarelli, OFMConv
Fr. Roberto Genuin, OFMCap

Svetište Svetog Damjana, 1. kolovoza 2025.

Početak asiškog oprosta

³¹ PjSu 1.

